

भाग-१

प्रल

शिक्षु अश्वघोष

छसुका

आनन्द ग्रन्थ माला ८

भिक्षुया पत्र

भाग - १

लक्ष्मीमासा
२०३१।५।९

भिक्षु अश्वघोष
आनन्दकुटी
स्वयम्भू

Dhamma.Digital

प्रकाशक

श्रीमती रत्न लक्ष्मी

मंजुश्री स्वयम्भू

पोहेला १०८६

बुद्ध सम्बन् २५१३

Downloaded from <http://dhamma.digital>

छगू रवँ

ध्व सफूचा २०२४ साल निसँ च्वया तयागु चिद्विया अंग्रह मध्ये छुं अंश ख । ध्व पत्र सुं ब्यक्तियात च्वया तयागु मखु : तरं थुकी च्वंगु खंत इले बिले जिज्ञासु तसँ न्यने कुंकुगु प्रश्नया लिसत ख ।

ध्व “ भिक्षुया पत्र ” सफूचा च्वयेत प्रेरणा ला भदन्त आनन्द कौसल्यायन भन्ते नं च्वया बिज्यागु ‘भिक्षुके पत्र’ तयागु सफुलि ख । तर ध्व व सफूया अनुवाद मखु । ध्व जेगु मौलिक पत्र ख ।

ध्व भिक्षुया पत्र सफूया रूपे पिकायेगु साब इच्छा ख । जेगु इच्छा याकनं पुरेजगु श्रीमती रत्नलक्ष्मी (वाति मां) उपासिकाया यचुगु श्रद्धां ख । वयेकया नं छगू तष्वंगु इच्छा ख बुद्ध धर्म व संघया नामे स्वंगू सफूचात छापेयाना धर्मदान यायेगु । वयेकया घापू अनुसारं दश संयोजन ’ ’ त्याग ’ व ‘भिक्षुया पत्र’ स्वंगू सफूचात तदंके फुगु दानपारमिता व अधिष्ठान पारमिता पुरे जगु ल । वयेकया श्रद्धा प्रति जि कृतज्ञ जुया ।

ध्व सफूचा यहपुक व याकनं छापेयाना ब्यूगुलि एशियन एन्टिग प्रेस धन्यवाद पात्र जू ।

० पौष २०२५

भिक्षु अश्वघोष
आनन्दकुटी विद्यापीठ
मिला पुन्ही १०८६

विषयि २०२४ २०२४ २०२४ २०२४ २०२४ २०२४
 २०२४ २०२४ २०२४ २०२४ २०२४ २०२४
 २०२४ २०२४ २०२४ २०२४ २०२४ २०२४
 २०२४ २०२४ २०२४ २०२४ २०२४ २०२४

पूजा

ज्ञानन्दकुटी, स्वयंभू पापुये
 २०२४ २०२४ २०२४ २०२४ २०२४ २०२४

प्रिय धर्मरत्न,

१ कार्तिक २०२४ या पी इले हे अंगु ख । इलं म
 धायेला, लिमला धायेला अथवा मनं मखना प्राप्तिना नि
 यमकन चबये मफुत । इलं लामले कार्तिक २२४ व २५
 सम्भु (श्री लण्डपुरे) साहित्य सम्मेलने वना । अन व
 साहित्यसंबारे लंकके बिल । अन लिपा हातं मंसीर १
 कतिपुन्ही खुनु यले वकुबहाले श्री बहादुर शाक्यया
 महापरिभ्राण जुल । वहे सिलसिलाय साप्ताहिक धर्म
 नाय निन्ह जि भाग काय माल । अकि पीया लिस नि
 लिपा लाना चवन ।

अंगु पीसा लिस नं यमकन चबये मखि । छं न्यत्ता

भगवान बुद्धया विचार अनुसारं पूजा घयागु गुकथं ज्वं
ध्व प्रश्न साब बांलाथें व्याख्या याये नं अपु मजू ।
धार्मिक जगतं ध्वीका काये अपु मजू ।

साधारण प्रचलितं धायेला चल्ति कथं धायेला,
घयागु स्वां, धुं, धुपांय् व जाकिं पूजा यायेगुयात धाइ
पूजा भक्तिया चिं ख । गुलि गुलि सिनं वरदान कायेयात्
नं पूजा धाइ । तथ बुद्धया विचार अनुसारं थुकीयात
धाइ मखु । बुद्धया उपदेश अनुसार पूजा निथी दुः—

(क) आमिस पूजा

(ख) प्रतिपत्ति पूजा

आमिस पूजा घयागु खने दयेक नयेगु त्वनेगु, पुने
वास आदि अर्पण यायेगुयात धाइ । अथवा स्वां, धुं धु
आदि सरसामान वुगु पुजाभ ज्वना पूजा यायेगुयात धाइ ।

प्रतिपत्ति पूजा घयागु बुद्धया उपदेश अनुसारं आच
कांलाका, नुग यच्चुका समाज सेवा, रोगीया सेवा या
परोपकारे लगे जुयेगुयात धाइ । चिकिहाक याना ।
घासा ज्या याना यंकेगुयात हे प्रतिपत्ति पूजा धाइ । बुद्ध
आज्ञा कथं प्रतिपत्ति पूजा हे धाथेंया पूजा ख । तर

का आमिस पूजा बाये हे मज्ज्यन्धया मत । प्रतिपत्ति पूजा
हसीकेत आमिस पूजा मदेक मगा । आमिस पूजां लिखा
तेनि प्रतिपत्ति पूजा सिया वइ ।

छाथ्धासा फुक्क धयायें विहार - विहारे आमिस पूजा
(बुद्ध पूजा) मुख्य धर्मया अंग जुयाचन । बुद्ध पूजाया
सेलसिलाय् उपदेश ज्वी अले तीन प्रतिपत्ति पूजाया खे
वइ । उपासक उपासिकापिसं चीवर, भिक्षा, चवनेगु थाय
व लासा फांगा तथा वास आदि आमिस पूजा मयात धासा
भन्तेपि (भिक्षुपि) टिके ज्वी मखु । बुद्ध पूजा मयात
धासा उपासक उपासिकापि नं दइमखु । पागु ध्व हे ख
कि प्रतिपत्ति पूजा पाखे ध्यान कम जुल । भन्तेपि न
आमिस पूजाय् भुलेजुल, उपासक उपासिकापि नं आमिस
पूजाय् भुले जुल, अले धर्म धर्म हे आमिस जुल । नुग
चुकुकेगु व व्यवहार बांलाकेगु पाखे मवन । खजा भिक्ष
पेन्त मागु चीवर, पिण्डपात्र, सयनासन व गिलान पञ्चर
प्रावश्यक चीज पुरे मज्जीबले स्वभावतः आध्यात्मिक शान्ति
पदया भौतिक चिन्तां मुक्त जुइ फइमखु । अथवा आमिस
पूजाय् पला न्हाइ ।

बुद्धला आमिसया कट्टर विरोधी खने दु ।
 मज्झिम निकायं नवाना च्वं । थ्व खँ वक्कलि स
 बाखनं धया च्वंगु दु कि तथागत प्रतिपत्ति पूजाया ।
 आमिस पूजाया । छन्हु शास्तां वक्कलि भिक्षुया
 आज्ञा जुया बिज्यात “ वक्कलि, छ गज्याम्ह मुखं ।
 खि च्वं जागु शरीरयात पूजा यानां छु लाभ ज्वी
 जिगु स्वा स्वयां छुं लाभ ज्वी मखु । जि कनागु
 खंकि व हे जिगु पूजा ख व अले जित खंगु ज्वी ”

यो धम्मं पस्सति सो मं पस्सति ।

थथे हे बखते बखते तयागतं भिक्षुपि मुंका आज्ञ
 बिज्या — “ भिक्षुपि धर्मया अंश कायंगु सो सम्पत्ति
 वस्तुया अंश कायेंगु स्वयं मते । ’ धम्म दायादो वि
 विहरथानो आमिस दायादा । ’ थुगु खँ ख मखु
 सियेके न्हासा मज्झिम निकाये धम्म दायाद सूत्र
 स्वसां ज्यू ।

थथे धया तसां तबि आमिस पूजा हे थयँ तधंगु
 भापा चवन । खजा थेरवादी शासने बुद्ध पूजा गु

गा, गुण स्मरणया लागि ख, न कि वरदान कायेया
गि । बुध्दं गुबले नं सुयातं वरदान बिया बिमज्या ।

छगू बांलागु खँला महापरिनिर्वाण सूत्रे बुध्दं आनन्द भन्ते
त घया बिज्ज्रागु दु, बुद्धया प्रति पूजाया बारे भिक्षुपिसं
स्ता तये मागु मद्दु, चिन्तायाना समय ई सिंति फुके मागु
। अयनं थीं भिक्षुपि हे मुख्य पूजारि जुया च्वन । श्रद्धा-
रसं पूजारी यानाबिल । खजा महायानी भिक्षुपि गुलि
क्त भावनाय् व पूजाय् लगे जूगु ख उलि थेरवादी भिक्षुपि
। ध्व गौरवया खँ ख । पी ताहाक जुया वल । जित
शादु छं पूजाया विषम खं ध्वीका काइ धयागु । थये हे
नेबर ज्ञानया खँ न्यना हइ धयागु आशा दु ।

छंम्ह हितैषी
अश्वघोष

आनापान सति

आनन्द

१२ मन्सोर २

प्रिय धम्मरत्न,

छंत पी च्वच्चं जि भं भं लुधना च्वनागु दु । जि
हे जुया च्वंगु दु । छं प्रत्येक पत्ता प्रश्न याना हइतगु
सफूनाप नं अपो भुले जुयेगु बानी जुया च्वन । छा
छं छु प्रश्न न्यना हइ जि धाये मफु । न्ह्यागु प्रश्न
हसां लिस ला बी हे माल । गबलें गबलें छंगु पी
धासा चिमिसं ब्वे व्वं दना व । छायाधासा मिलिन्द
नागसेन भन्तेयाके न्यंगुथे जागु निखे च्यागु, व
काइगु पश्न छं नं न्यना हइ धका जि गया । अर्कि ।
प्रश्न व मेमेगु सफूत नं धमाधम स्वयेगु बानि याना
या लागि छंगु पीयात अनेक धन्यवाद बिया च्वना ।

आ छं न्यना हगु ' आनापानसति ' या बारे जि थूथे
 नत अनुभव दुथे च्वया हये त्यना । थ्व आनापानसतिया
 बांलाक थुल घासा अभ्यास याना यंकल घासा मानसिक
 घय् जक मखु शारीरिक त्वय् हे मदया वनेफु । थुकिं सीके
 गौतम बुद्ध झम्ह महान्म्ह मनोवैज्ञानिक ख ।

न्हापां आनापानसतिया ज्या छु थ्व छक विवा यायेनु ।
 आनापानसति मनूतयेगु अवचेतन अवस्थाय् सुला च्वंगु
 आशा, वासना व मानसिक वेदनायात चेतनाया रूपे हयेगु
 तघन ख । संक्षिप्त घासा देना च्वम्हेसित्त थनेगु घासां
 यू । आनापानसति पालि शब्द ख । गुगु कि संस्कृत
 प्राणायाम स्मृति घयार्थे जू वनी । पातंजली योगय्
 गु प्राणायामया विधि घया तगु ख, व नाप आनापान-
 सतिया छुं फरक दु । प्राणायामं नं मन बसय् च्वं । थुकिं
 मानसिक शुद्धि या । तर थुकी भौतिक ज्या पाखे हे त्रिशेष
 यान बना च्वं । आनापानसतिया अभ्यास सर्वथा छसू
 मानसिक क्रिया ख । थुकी सामान्य सास दुहांवंगु व पिहां
 नीगुली ध्यान बियेगु जुइ । थ्व सम्यक स्मृतिया अभ्यासया
 ग ख । बौद्ध भिक्षुपिसं थ्व अभ्यास निहं हे घयार्थे याना

च्चं धाय्मा । थुकिं याना मनया चिन्ता नाश जुयं
गबले अभ्यास यायां मन शून्यावस्थाय् ध्यनी अले
पान याम्हेसित निर्वाण पद प्राप्त जू ।

आनापानसति अभ्यास यानाया दकसिवे न्हापां
जुइगु चित्त एकाग्रता ख । चित्त एकाग्रता जुइवं
स्मरणशक्तिया सुधार अपारकथं जुइ ।

आनापानसति अभ्यास यायेगु सरल जूसा त
सुलभ मजू वा छि मजू । गुम्ह व्यक्तिया मन चिन्त
मजू वया लागि थ्व अभ्यास यायेगु अपु मजू । सास
पिहां जुइगुली जक ध्यान यायेगु नं साधारणत सां
व्यवहारय् च्वंपिन्त थाकुगु खँ ख ।

आनापानसतिद्वारा भीगु वासनायुक्त अवचेत
चेतनाया रूप्य् दं व । भगवान बुद्धं नं मनया थुगु भ
'मार' घया बिज्यागु दु । गुम्ह मनुखं थगु मन म्
वा बशय् तयेगु इच्छा याइ, वं थ्व मारयात बांलाक
केगु आवश्यक जू । मारयात म्हसिल घासा व हे
प्राप्त यायेगु साधन जू वं ।

आनापानसति अभ्यास यायेगुलि मनूतयेगु नाना प्रका-
 रा जटिल बानि व अनेक प्रकारया मानसिक ल्वय् अप्पुक्क
 तना वं । विरामीतये लागि आनापानया अभ्यास दना व
 तुना हे यायमा घयागु मदु गोतुला आराम पूर्वक नं याये
 ॥

जि आनापानसतिया महत्व स्यूगू चीनय् च्वंच्वनाबले
 । जि टी० बी० ल्वय्या वास याका च्वनाबले जित नं
 आनापानसति याकल । चीने प्याथय् दुपि मिसातय्त तोता
 आकक अस्पतालय् विरामीतय्सं सुथय् घौछि न्हिनय् घौछि
 आनापानसति यायेमा ।

डाक्टरतयेसं ध्व आनापानसति याके न्ह्यो गुकथं
 अभ्यास यायेगु धयागु उपाय नं क । अबले डाक्टरतयेसं
 ल, ध्व आनापानसति भगवान बुद्धया पालनिसें चले जुया
 इ च्वंगु ख । अबले धर्म समझे जुया अभ्यास घाना च्वंगू
 । आ जिमिसं वास बा उपचारया रूपे छथला च्वना ।
 किं याना विरामीया मन थातं च्वं । चिन्तां मुक्त जू ।
 रामी जुया च्वं धयागु लोमना वं । याकनं न्ह्य व । चीने
 नं आनापानं याये ज्यू । फेतुना व गोतुला नं ध्वया

अभ्यास याये । ज्यू दना व फेतुना यासा बाधौ जक या
 दना आनापानसति अभ्यास यासा धौद्धि यायेमा
 अन नं भतिचा पागु दु । आनापानसति अभ्यास य
 सास दुहां-पिहां जुइगुली जक ध्याने तयेगु । चीने इ
 याका तगु प्वाया तेपुचां निसें सास पिकाये मा, ।
 अनध्यंक ताहाक याना सास दुकायेमा ।

ध्व क्रमंयाना टी० बी० या ल्वय् मानसिक ल्वय्
 धम लाय्का च्वन । चिनियातये आनापानसति ।
 ध्याने साब विश्वास दु । ध्व चलन खना जि जा छक्क
 च्वना । अन धर्म माने मया हँ । धर्मयात नाश याइ
 न्यना तयागुला भन धर्मात्मात जक खना ।

आनापान सति अभ्यास यायेबले प्वाथे कसे जुइ
 चिंता तये मज्यू । सुखा पुथु नं छ्वासुकेमा । प्वा ल्य
 मज्यू । मिसातये जनी छ्वासुक फेनेमा । थुकथं आनाप
 अभ्यास यानायंकेबले अनेक प्रकारया मानसिक त
 शारीरिक ल्वय् शान्त जुया वं । जि नं अभ्यासयाना ।
 याना वया । आ छं थुल जुइ आनापानसति धयागु ।
 थौं थुलि हे मेगु लिपा ।

छंम्ह
 अभ्रघोष

हीनयान-महायान

आनन्दकुटी

२० मन्सीर २०२४

अय धर्मरत्न,

पो आशा यानागु सिबे लिपा हे थ्यंक वल । पो ब्वना
वया छं नं लिमला घयागु थुल । तर जि लिमलागु व छं
मलागु उति मग्यं । छं न्हु न्हुगु ज्ञान विषय खँ सियेकेत
फू स्वस्त्रं लिमला । जि खने मदुगु, छु ज्या धका धाय्
कुगु ज्या यायां लिमला ।

छं पोली न्यना हल 'थेरवाद' यात 'हीनयान' धागु
धका । थ्व प्रश्न साब बाँला ताल । थ्व खँ सीका नं
य्मागु ख । आ जि स्यूथें धाय् ।

'यान' धयागुया अर्थ दुसा वाहन धयागु हे ख । वायु
न अर्थात् हवाइ मार्ग ख अथवा लैपु यात धाइ । यान

थन भीत मागु हीनयान व महायान बौद्ध धर्म :
शब्द श्वीकेगु ख ।

पालि साहित्ये हीनयान शब्द गनं लुइके फइमः
महोयानीतसें व्यवहार याना तगु ख । आटानाटी
“ हत्थियानं, अस्सयानं दिब्बंयानं उपट्ठितं ” धका
थुकिया अर्थ ख किसिदुगु व सल दुगु रथ इत्यादि

आ “ हीनयान व महायान ” धका व्यवहारे व
शब्दया बारे छक विचा याय्नु । इतिहास स्वया
धासा हीनयान-महायान भेद गुबले जुल, गुकः
निश्चय रुपं गनं सुनानं धयातगु मदु । सुनानं धाय् म
ध्व प्रश्न विवादास्पदहे तिनि । अय्नु बुद्ध परिनिवारि
स्वस दं लिपा कनिष्कया पालनिस्स्ये (अशोकं लिपा
वगु धयागु इतिहासकार तय्गु धापू ख ।

महायानीतय्गु ग्रन्थ अनुसार यान धयागु निर्वाण
ख । निर्वाणो वनेत छपु जक लँपु यान बुद्धत्व ख
जुयाहे निर्वाण वनेगु इच्छा याइपि हे महायानीत ख

महायानिकतयगु विचार अनुसारं प्रत्येक बुद्ध
श्रावक अरहन्त जुइवं निर्वाण प्राप्त याना काये फइ

थेरवादितसें प्रत्येक बुद्धे व श्रावक बुद्ध पदं हे निव
वनेफु घयागु आशिका व इच्छा याइ । अकिं महायानं
बुद्ध ज्वीगु तधंगु मार्गं ख घाइ, प्रत्येक बुद्ध व अ
अरहन्त जुइगु चिकिधंगु मार्गं हीनयान ख । अर्थत
मजूसे तृष्णा क्षय याना निर्वाण प्रार्थना याइपि हीनयान
स्वाधि याकचा तरे जुइगु स्वइपि घयागु महायावी त
धापू ख ।

महायानी तय्गु अनुसारं स्वंगू प्रकारया यान बु-

(क) बुद्धयान (ख) प्रत्येक बुद्धयान, (ग) श्राव
यान ।

तर थेरवादीतसें थुकीयात यान महा संबोधि ।

याइ ।

त्रिविध बोधिः—

(क) सम्मा संबोधि, (ख) पञ्चेक बोधि, (ग) श्राव
सावक बोधि ।

“ बोधि वुच्चति चतुसु मग्गेषु भाणं ” इति
साहित्य अनुसारं बोधिघयागु श्रोतापति, सकृदागामि व
गांमि अर्हत मार्गं ज्ञान यात घाइ ।

थगु स्वतन्त्र ज्ञानं निर्वाण ध्वीका मेपिन्त नं निर्वा
ध्वीका बीफुम्हेसित सम्यक सम्बुद्ध धाइ । वस्पोलया ज्ञा
यात हे सम्यक संबोधि धाइ ।

मेपिनिगु उपदेश मन्त्यसे पटिच्च समुप्पाद लुमं
ध्वीका याकंचा निर्वाण वनेगु सीका काम्हेसित प्रत्येक बु
धाइ । वस्पोलयागु ज्ञानयात प्रत्येक बोधि धाइ । प्रत्ये
बुद्धं मेपिन्त उपदेश बिया निर्वाण ध्वीका बियेगु व छ्वये
ज्या याय् मफु ।

श्रावक धयागुया अर्थ ख न्यनीपि । अनुयायीत धा
ज्यू । मेपिनि पाखें उपदेश न्यना अरहन्त जुया निर्वा
वनीपि श्रावक ख । वस्पोलपिनिगु ज्ञान श्रावक बोधि ख

महायानीतय्गु अनुसारं बुद्ध परिनिर्वाण ज
धुंकुसानं सुखावति धयागु निर्वाण पुरे म्वाना च्वंगु दु
अमिगु धापू अनुसारं थौं नं गौतम बुद्ध सुखावति बिज्या
च्वंगु दु । सुखावति लैयात हे, रथयात हे बुद्धयान र
महायान धाई । अमिसं बुद्धं अवतार नं का व धका म
याना खं ।

निर्वाण धयागु ध्वीका कायेगु ज्ञान सिधे गनं ध्यनी

थाय् घका थेरवादी (हीनयानी) तसें माने मय
निर्वाण घयागु अट्ठय थाय् मखु । छगू पवित्र, निष्क
तृष्णारहित अवस्थायात हे निर्वाण घाइगु ख । अकिं
बुद्धत्वयात हे बोधि घाइगु ।

यगुं थजु हीनयान व महायान बौद्ध धर्म छमा सिम
कचा ख । दाजु किजा निम्ह ब्याग जुइथें अलग जुल
निम्हसिगुं प्रतिस्पर्धा याना विचार व लेंपु पात । मह
यानीत भक्ति मार्गें लात । थेरवादी (हीनयानी) व
मार्गें लात । महायानीत पूजा विधि व मंत्रे भुले जु
थेरवादी शिक्षाय, तर लिपा जूलिसे थेरवादित नं ब
जुया पूजाविधिया जाले वयन । तर पूजा याइगु वरदान
द्यो सम्भेजुया मखु कर्तव्य व गुण स्मरणया निति व
यच्चुकेगु मनं तुना ख ।

आ विचा यायेनु गुबलें निसें भिक्षुपि गुटबन्दी
घयागु पाखे ।

(क्रि० पू० ३००) द्वितीय संगायन व तृतीय सं
यनाया बिचे सच्छि दें व तानचुन बर्षया भित्रें बुद्ध आ
त भिच्यागू गुटबन्दी जूगु खनेदु । अशोकया फालंसि घ

ज्यू । निकाय भिच्यागू विभाजित जूगु मध्ये महासांघि
 घापि खुगू व स्थविर भिनिगू रुपं ख । क्वे च्वंगु रेखा र
 भिच्यागू निकाय गुकथं विभाजित जुया च्वन घयागु वि
 यायेफु ।

बुद्ध धर्म

- १) स्थविर वादी ७) महीशाशक १३) महासांघिक
 २) बृजि पुत्रक ८) धर्म गुप्तिक १४) एक व्यवहारि
 ३) धर्मोत्तरीय ९) सर्वास्तिवादी १५) गोकुलिक
 ४) भद्रयानिक १०) काश्यपीय १६) प्रज्ञप्तिवादी
 ५) छन्नागरिक ११) सांक्रातिक १७) बहुश्रुतिक
 ६) सम्मितिय १२) सूत्रवादी १८) चैत्यवादी

संक्षिप्तं हीनयान-महायान गथे दइवल थुल हे ज्वी

न्ह्याबलेंयाम्ह

अश्वघोष

“ अभिधर्म ”

आनन्दकु

२५ मार्ग २०२

प्रिय धर्मरत्न,

पोष्टं छोया हल धायेवं धिला ज्वी धका मती
मखा ज्वी मनूया ल्हाती पौ बिया हगु । अकि याकनं हे
धन थ्यन धायेमा । पौया लागि धन्यवाद ।

छंला थुगु पौली गम्भिरगु बिषय कया च्वया ह
अभिधर्म घयागु छु ? निर्वारिणे वनेत अभिधर्म म
मगाला ? थुगुबारे ज्ञान प्राप्त याये मास्ति वड
धका च्वयाहगु यात सहर्ष धन्यवाद दु ।

जिं अभिधर्मपिटक फुक्कं ड्वना तये मधुंनि ।
ड्वना तयागु “ अभिधर्मथसगहो ” व धम्मसंगिनी ध
सफू निंगू ख । मेमेगु नं चिचि धंगु अभिधर्म सम्बन्धी र

निगू प्यंगू ढ्वना तयागु दु । ढ्वनेगु त्वता तयागु ता व
धुंकल । अकिं अभिधर्मया खँ बाँलाक घाये थाकुथें च्वा
ऐनं जिं स्यूथें थूथें उक्त सम्बन्धि खँ च्चया हये ।

तथागत शास्ताया देशना निगू प्रकारया दुः-

१) सम्मुति देसना २) परमत्थ देसना

सम्मुति देसना घयागु मनू, पशु, मिसा, मिजं, सिं
पवंत, नदी, छ, जि, छंगु, जिगु आदि लं क व्यवहारं अत
मजुगु अर्थात् लोक व्यवहारे च्वना आज्ञा जुया बिज्य
देशना ख ।

परमत्थ (परमार्थ) देशना लोक व्यवहारं ताप
सांसारिक व्यवहारे मच्चंसे स्कन्ध, धातु आया
इत्यादि रूपं उगु उगु धर्मया अर्थ अपरिवर्तनीय बारे आ
जुया बिज्यागु देशना ख ।

सम्मुति देशना आपालं याना विनय पिटके व
पिटके दुने ला वं । परमत्थ देसना अभिधर्मपिटके दुथ्य
सांसारिक पाखें स्वयेबले सम्मुति देशना नं सत्य ख । धर्म
(स्वभाव) अपरिवर्तनार्थं पाखें स्वयेबले परमार्थ देश
नं सत्य ख । तथागतं सम्मुति देसना याना नं मनूतेत्त निः

राया लं कयना बिज्यात । परमार्थ देसना ज्यूपिन्त अभि
देशना याना निर्वाणया लं कयना बिज्यात ।

जितला सूत्र व अभिघर्म निर्वाणे वनेत निपु लं
ये च्चं । जित अभिघर्म तघं घायेगु व च्चिकिघं घायेगु
विवादे च्चने मास्ते भवो ।

गुलिसिया घापू ख अभिघर्म बुद्ध देशना मखु ।
सुमान दयेका हगु । थथे घागुया छगू कारण ख अभि
घयागु मनुष्य पिन्त उपदेस बियातगु मखु । महामाया व
देवतापिन्त देवलोके (स्वर्गे) देशना यानातगु जु
स्वर्गे उपदेश ब्युगु घायेबले दैज्ञानिक मजू घाइगू ख ।
बारे आदि कालं निसें वादं विवाद जुया वइच्चंमु
धम्मसंगिनी सफूया अर्थकथा अनुसारं व अभिघर्म पक्ष
अभिघर्म बुद्ध देसना ख घाई । धर्मया खे बालिक मस्यु
जक अभिघर्म बुद्ध देशना मखु घाई । धम्मसंगिनी अट्टक
घयातगु दुः— “ अभि धम्मिकभिक्खु येष किर व
कथिका, कस्मा ? तेहि धम्मकथा कथेन्ता कम्मन्तरं वि
कन्तरं रूपारूप परिच्छेदं धम्मन्तरं ओलोकेत्था कथेनि
अभिधम्मिका पन धम्मन्तरं अनालोलेत्ति । तस्मा अभि

म्मिका भिक्खु धम्मं कथेतु वा मा वा पुच्छित्तकालेषु
कथेस्सती अयमेव किर एकन्त धम्म कथिको नाम होति ।

अर्थ- अभिधामिक भिक्षु हे धर्म कथिक ख । मेरि
धर्मदेशना यासा नं धर्म कथिकया ल्याखे दु मथ्या । छा
घासा अमिसं उपदेश बिइबले धर्म अन्तर, विपाक अन्तर
रूप अरूप परिच्छेद धर्म अन्तर आदि ल्वाक बक याना कनी
अभिधर्मया पिसं धर्मया बारे ल्वाक बक याना वाखं मकं
अकिं अभिधामिक भिक्षुं बाखं कंसां मकंसां न्यनीगु बख
बांलाक कनीगु जुया अपिहे धर्म कथिक ख ।

ध्व खं स्वयेबले निर्वाण लाभयाना कायेत अभिधा
मसेकुसे मज्जू थें च्वं । वास्तवे अथे मखुथें च्वं । थथे खस
सम्मुति देशना धयागु भूठ जुईमा धयागु सूत्रान्तिक तये
तकं ख । सूत्रान्तिक तयेसं धाइ गुबलें हे बाखं मन्यपिं भग
वान बुद्धया सम्मुति देशना गाथा छपु जक न्यनानं निर्वाण
खपिं दु, मार्गं लाभी जूपिं दु । अभिधर्म हे मा धयागु मदु

जि स्वयेबले थथे हाला पक्ष लिना च्वपिं सूत्रान्तिक व
अभिधामिक निध्व नं बुद्धया आवक मखु । निध्वसिमं ध
मथू । जि थूथें च्वे च्वंगु सूत्र व अभिधर्म निर्वाणे वनेगु व

जनजीवन सुखी यायेगु निपु लंपु जक खे । खजा सूत्र पि
अपुगुलें जुल । अभिधर्म आकुगुलें जुल । सूत्र पिटक सा
रण जनताया लागि जुल । जनजीवन नाप लिक्क सम्भ
दु । अभिधर्म बुद्धिवान पिनि लागि जुल । सूत्र पि
मानसिक त्वे दुपिन्त वास जू । अभिधर्म, मासिक
दुपिन्त भं चको याना बियेफु ।

खजा जि थूथें सूत्र व अभिधर्म छुंमपा । सूत्र पिटवे
अभिधर्म जाया च्वंगु दु । अभिधर्म नं सूत्र पिटकया खें ज
च्वंगु दु । जि स्यू थें व थ्वीका कयार्थें सूत्र पिटके नं हा
नुग गुकथं यचुकेगु धयागु खें दु । अभिधर्म न कयकुंगु
चक्ककेगु खें दु । मुख्य नं म्हुतु यचु नुग वचु मज्जीगु खें
निगुलिसं नुग यचुकेगु तरिका जक पा ।

“ मनोपुब्बङ्गमा धम्मा मनोसेट्ठा मनोमया ” अ
न्हागु अवस्थायसं मन हे मुख्य ख । मन हे अगुवा जू
फुक ज्या मनं हे ज्वीगु ख । थ्व धम्म पदे च्वंगु गाथाया
ख । थन धम्माया अर्थ ख चैतसिक । चित्त व चेतसि
खें थन दुध्याना च्वंगुदु । पञ्चस्कन्ध, लोभ, द्वेष,
तृष्णा आदि खें सूत्र पिटके गन जक मदु धयागु दु ।

व निर्वाणं नं सूत्र पिटके न्हाथाय नं खनेदु । वर्येतुं अ
 धर्मं नं मार्मफल दस संयोजन आदि खंत दुध्याना च्वंग्
 अभिधर्मया शां दुपिके अन्धविश्वास व मिथ्यादृष्टि
 उवी । आ छं थुल उवी अभिधर्मं धयागु छु । मेगुलिपा

पौया लिस पिया च्वना
 अश्चघोष

बोधिविस्त

आनन्दकुटी स्वयम्भू, ये
योमरी पुन्ही १६ मार्ग २०२५

बोम्ह पासा धर्मरत्न,

धु जुयाथें भी निम्हेसिया बिचे पो च्वयेगु दिना धंगु
निखें नं पो च्वयेगु दिना च्वंगु वच्छि दैन । थीं न्हिछि ।
आनन्दकुटीसं धार्मिक उया व धर्म सम्बन्धी छल्फल याय
बिते जुल । बहनी जूबले छुयाय् छुयाय् जुया थीं योमरं
पुन्ही खुनु छल्फल जूगु समाचार छंत च्वया छ्वयेमाल धया
पती बल । थीं योमरी पुन्ही जुया नं छग हे योमरी नई
नखं । शायद जि छम्ह थिति रीति मयो धाइम्ह जुया अज्या
पेसित योमरी नं नके मखु धका सुनां नं नके महगु
ज्वीफु ।

थीं छल्फल जूगु खंला यक्कं दु, तर बोधिविस्त व
प्रन्ध विश्वासया बारे जक च्वया ह्ये तेना । बोधि धया

पवित्र ज्ञान यात धाइ । छँ छुं छगू ज्या यायेबले व ज
 हित व परहित जू मजू, ज्यू-मज्यू, भि-मभि श्वीका व
 यात बोधिज्ञान धाइ । अथवा धात्थें जां दुम्हेसित बो
 धाइ बोधिसत्व धर्मापि बुद्धाङ्कुर ख अथवा लिप
 ज्वीपि ख । बोधिचित्त व बोधिसत्वया बारे अप
 सीके न्हासा “ बोधिचर्यावतार ” सफू स्वयेगु बेस

बोधि चर्यावतार सफुति धयातगु दु.- बोधिसत्व
 प्रार्थना गुलित महिमा दुगु ख कि- जगतया गुगु दुख
 दुगु ख व फुक जि भोग याये अले बोधिसत्वया लागि
 शुभकर्म याना संसार सुखी ज्वीमा, पीडित मज्वीमा

वहे सफुति बोधिसत्वया चर्या च्वया तगु दु -

“ मुच्य मानेषु सत्त्वेषु ये ते प्रामोद्य सागराः
 तरेव ननु पर्याप्तं मोक्षेणारसिकेन किम् ॥ ”

भावार्थ-- पर जनयात दुःखं मुक्त यायेगुली गुगु
 प्राप्त जू वहे तधंगु सुख ख (उलि हे गा) थ याकचि
 मोक्ष प्राप्त यायेगु नीरस ख, याकचा तरे ज्वीगु खँ अ
 मू मवं । अतएव थगु लागि न्ह्याने च्वंगु मोक्षयात
 मतसे परहित व जनजीवनया मुक्तिया लागि कुत

त कया जनताया हृदयले दुर्हावना दुखी पीडितसे साणि
लघंसा जुमा क्यन । (बांधिक्यवितार)

बोधचित्त दुपिके मैत्री, करुणा, मुदिता व उपेक्षा ये
पागु गुण धर्म दइ । 'मैत्री' (मैता) धयागु पासा व
वाय् चिनेगु धासा ज्यू । द्वेष भाव मुक्त जुइगु । 'करुणा'
यागु दया भाव तयेगु, माया वनीगु न घाइ । 'मुदिता'
यागु करपिनि जय् जूगु खना लयताया च्वनेगु ख । ईष्य
क्त जुइगु व डाह चित्त मज्जीगु । उपेक्षा (उपेक्षा) धयागु
म मांभ निता पाखे ध्यान व वास्ता मयायेगु । (व्यक्तिगत
याय् जक) थगु आचरणो जक ध्यान तयेगु ।

खजा थ्व प्यता गुण छम्ह हे व्यक्तियाके छगू हे अव-
याय् दइमखु । अरहन्त (सम्पूर्ण जिदोषी) पिके जक
इ । मां वो पिके थ मचाखाचा प्रति थ्व प्यता गुण धर्म
इ धयागु पालि साहित्ये उल्लेख याना तगु दु ! छाय् घास
मैत्री' धयागुया अर्थ ख फुकसित पासा समभे ज्वीगु
र शत्रुनाप गथेयाना पासा जुया च्वनेगु । वे नाप मैत्री गथे
इ ? शत्रुया प्रति व शोषकया प्रति गुकथ पीडित व शोषित

व व्यवहारं ज्वी मखु ' उकिं उपेक्षा यायेमा धागु ।

' मुदिता ' मेपिनि जय जूगु खना लय्ताया च यात धाह । नकि नुग मुया स्यंकेत स्वयेगु । थुकिया अथ मखु कि छम्ह धनी शोषकं मनूतेत घो' घो' स्याक्क याका दुख बिया थ सुं क च्वना पुलि संका नया च्वंसां ताया च्वनेगु । धन लय्ताया च्वनेगु ठीक मजू । अत्या व अन्याय याहपिनि प्रति लय्ताया च्वनेगुयात मुदिता मखु । यदि सुनानं जनजीवन सुखी यायेत भिंभिगु यात, स्कुल दय्कल, तापु दय्कल, बगीचा दय्कल, रोग सेवायात, परिश्रम याना तमि जुल धासा अजागु उन् जूगु खना लय्तायेगु भिं । अले बोधिचित्त दह नापं बो सस्व नं धाय्के फह ।

आनन्दकुटीसं पुन्ही पतिकं न्हिन्छि बुद्धपूजा, उपलब्ध छल्फल, परित्राणसूत्र पाठ व दान आदि बिषये पुष्य व जू । तर गुबलें गुबल निन्दा चर्चाया खें लहाय्गु न ज्या बेको नुगलं सोया नुगले स्याकीपि नं दु । थ्व फुक्क बो चित्त मदुगुया बिं छ ।

थीं छल्फल जूगु हे हालसाले नेपाली युवक बौद्ध परि

अन्धविश्वासया विरोधे अभियान शुरु यामुं बारे ख । छत्फल
 [या च्चंबले पूज्य बुद्ध घोष भन्ते नं खं न्ह्यथना प्रवन न्यना
 भज्यात-- युवक बौद्ध परिषदं गुगु अभियान शुरु यामुं ख
 साब बांलागु व समयोचित जू । धा यन भाइ च्चंपिसं
 हति निगू निगू घया हति अन्धविश्वास घयागु छु छु ?
 !म्ह उपासिकां घाल- उम्हं थुम्हं छो माने याना पाप कटे
 वी घयागु विश्वास हे अन्धविश्वास ख । मेम्ह छम्ह
 पासिकां घाल- महनि बले बाहीं स्यायेगु यिति रीति फुकं
 अन्धविश्वास ख । मेम्ह छम्ह उपासिकां घाल- अंगुलिमाल
 व भक्ती लाना, गुरुं घागु खं ख घका विश्वास याना मनु
 या वंगु अले अंगुलिमाल स्यंका थ्यूगु हे अन्धविश्वासं ख ।

छम्ह उपासकं घाल मंङ्गलवार व शनिवार बले भग-
 ति दक्खिं काली वना बलि पूजा यायेगु जक अन्धविश्वास
 खु छुं धार्मिक चर्यायाना ब्रम्हलोके जन्म कावनेगु भासा
 क नं अन्धविश्वास ख ।

अन्ते हया मिथ्यादृष्टि व अन्धविश्वास व हे लाकि छगू
 घयागु खँय् छत्फल यक्कं जुल । भासिरे निर्णय जुल
 अन्धविश्वास घयागु शब्द पालि साहित्ये मदु मिथ्या दृष्टि

(मिच्छादिद्वि) जक दु । तर अन्धविश्वास व मिथ्या श्रोतापत्ति मार्गे थ्यनीबले ल्यनी मखु ।

समाचार दु यले, यें, तानसेने. पोखराय् भोजपुरे थासे युवक बौद्ध परिषदं शुरूयागु अन्धविश्वास वि आन्दोलन बारे चर्चा जुयाचवन । थथे नं चर्चा याना “गाउँ फर्क” राष्ट्रिय अभियान सफल यायेत नं न अन्धविश्वासयात नाश यायेमा । अन्धविश्वास छगू त खतरा ख ।

छ आ थुल ज्वी बोधिचित्त दुभेसिके अन्धविश्वास मखु घयागु । थुगु बारे छंगु ल्लु विचार ख च्वया हति ।

घडि घयाचवन घांसां जिल । जि जं नं त्यानुया वर ई न बाचाई जुल ।

छंत लोमंके मफु
अश्वघोष

लेखक या सफूत

१) गौतमबुद्ध	२) बुद्धया अर्थनीर्
३) पेकिङ्ग स्वास्थ्य निवास	४) तथागत हृदय
५) दस संयोजन	६) त्याग

प्रकाशन प्रतीक्षाय

१) भिक्षुया पत्र भाग-२	२) तथागत हृदय भ
३) बौद्ध संस्कृति	४) उगुं थुगुं
५) घण्टामय जीवन	६) शील व भावना

अनुवाद

१) बोधिसत्व	२) चीनि लोककथा
	३) जीवन कथा

नपालीमा प्रकाशित

- ७) नेपाल चीन मैत्री

प्रकाशन प्रतीक्षामा

१) दस संयोजन	
२) } कालाम सूत्र	
} तिस्थायतन सूत्र	

एशियन प्रिन्टिङ्ग प्रेस, बसन्तपुर काठमाडौं ।